

ӘОЖ 341.24:631.11:364.662

АШТЫҚТЫ ЖОЮ – ӘЛЕМДІК ҚАУІПСІЗДІКТІҢ БАСТЫ МАҚСАТЫ

*Андарбек Нұрлан,
Аманкелді Ақселеу,
Ерланқызы Алана*

Студенттер, Құқық қорғау қызметі мамандығы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан.

Ғылыми жетекші: Атаханова Гульзагира Махатовна, профессор, ҚазҰУ Қылмыстық құқық, қылмыстық іс-жүргізу, криминалистика кафедрасы

Бұл мақалада ХХІ ғасырдағы әлемдік қауымдастық алдында тұрған ең өзекті мәселелердің бірі – аштықты жою тақырыбы қарастырылады. Жаһандық деңгейде азық-түлік тапшылығының негізгі себептері, оның салдары мен шешу жолдары талданған. Мақалада БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттары, халықаралық ұйымдардың іс-шаралары, сондай-ақ Қазақстандағы азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету саясаты зерттелді. Зерттеу барысында салыстырмалы талдау әдісі қолданылып, халықаралық тәжірибелер қарастырылды. Аштықты жою – тек әлеуметтік мәселе емес, сонымен қатар экономикалық тұрақтылық пен ұлттық қауіпсіздіктің кепілі екені дәлелденді.

Кілт сөздер: аштық, азық-түлік қауіпсіздігі, БҰҰ, тұрақты даму, кедейшілік, әлеуметтік саясат, Қазақстан.

Kіріспе

Аштық – адамзат тарихындағы ең көне әрі ең күрделі әлеуметтік-экономикалық мәселелердің бірі. ХХІ ғасырдың ғылыми-техникалық прогреске толы дәуірінде ғаламшардың бір бөлігінде азық-түлік мол болса, екінші бөлігінде миллиондаған адамдар аштық зардабын тартып отыр. БҰҰ деректері бойынша бүгінде әлемде 735 миллионнан астам адам тұрақты түрде аштыққа ұшыраған.

Аштық тек қана биологиялық қажеттіліктің қанағаттандырылмауы емес, ол кедейшілік, теңсіздік, саяси тұрақсыздық, экологиялық апаттар және соғыс сияқты факторлардың тоғысында туындайтын кешенді құбылыс болып табылады. Сондықтан да БҰҰ 2015 жылы қабылдаған Тұрақты даму мақсаттарының екіншісін – «Аштықты жою» деп жариялады. Бұл мақсаттың

мәні – 2030 жылға дейін аштықты түбегейлі жою, барлық адамның жеткілікті әрі сапалы азық-түлікке қол жеткізуін қамтамасыз ету.

Осы мақалада аштық мәселесінің себептері, салдары және оны шешудің жолдары халықаралық тәжірибе мен Қазақстан жағдайында талданады.

Материал және зерттеу әдістері

Зерттеу барысында келесі әдістер қолданылды:

- Салыстырмалы талдау әдісі – әртүрлі елдердің аштыққа қарсы тәжірибесін салыстыру;

- Жүйелік тәсіл – аштық мәселесін әлеуметтік, экономикалық, саяси және экологиялық тұрғыдан кешенді қарастыру;

- Статистикалық талдау – БҰҰ, Дүниежүзілік банк, FAO (Азық-түлік және ауыл шаруашылығы ұйымы) деректерін пайдалану.

Мақала дереккөздері ретінде ғылыми еңбектер, халықаралық ұйымдардың баяндамалары, ресми статистикалық мәліметтер пайдаланылды.

Нәтижелер мен талқылау

1. Аштықтың негізгі себептері

Аштықтың пайда болуына әсер ететін факторлар көп. Олардың негізгілері:

- 1) Кедейшілік. Әлем халқының шамамен 9%-ы күніне 2 доллардан аз қаражатқа өмір сүреді. Табыстың төмен болуы азық-түлікке қолжетімділікті шектейді.

- 2) Қарулы қақтығыстар. Соғыс жүріп жатқан аймақтарда азық-түлік өндірісі тоқтайды, көлік инфрақұрылымы бұзылады.

- 3) Климаттық өзгерістер. Қуаңшылық, су тапшылығы, топырақтың құнарсыздануы егін шаруашылығына кері әсер етеді.

- 4) Экономикалық теңсіздік. Әлемде азық-түлік жеткілікті болғанымен, ол біркелкі бөлінбейді.

- 5) Халық санының өсуі. 2050 жылға қарай Жер халқы 9,7 миллиардқа жетеді деп күтілуде, бұл азық-түлікке сұранысты күрт арттырады.

2. Аштықтың салдары

Аштықтың жеке адамға, қоғамға және мемлекетке тигізетін салдары өте ауыр:

- Балалардың физикалық және психикалық дамуы тежеледі;
- Жұмысқа қабілеттілік төмендейді;
- Аурушаңдық пен өлім-жітім артады;
- Әлеуметтік тұрақсыздық, миграция және қақтығыстар күшейеді;
- Экономикалық даму баяулайды.

3. Халықаралық деңгейдегі іс-шаралар

БҰҰ-ның FAO, WFP (Бүкіләлемдік азық-түлік бағдарламасы) сияқты ұйымдары аштықпен күресуде үлкен рөл атқарады. Мысалы, WFP жыл сайын 80-нен астам елде 90 миллионнан астам адамға азық-түлік көмегін көрсетеді.

Сонымен қатар, көптеген елдерде инновациялық тәсілдер қолданылады:

- Израильде суармалы егіншіліктің заманауи технологиялары енгізілген;
- Үндістанда азық-түлікті тегін таратудың мемлекеттік бағдарламасы бар;
- Африка елдерінде ауыл шаруашылығын дамыту үшін микронесиелер беріледі.

4. Қазақстандағы жағдай

Қазақстан – ауыл шаруашылығы әлеуеті жоғары мемлекет. Елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін «Агробизнес – 2020», «Ауыл – Ел бесігі», «Қазақстан – 2050 стратегиясы» сияқты бағдарламалар қабылданды.

Қазақстанда аштық деңгейі халықаралық стандарт бойынша төмен. Дегенмен, азық-түлік бағасының қымбаттауы, инфляция, ауыл-аймақтардағы жұмыссыздық белгілі бір қауіп тудырады. Әсіресе әлеуметтік аз қамтылған отбасылар мен көпбалалы аналар үшін мемлекет тарапынан қолдау қажет.

5. Аштықты жою жолдары

Аштықпен күресу үшін мынадай шаралар ұсынылады:

- 1) Ауыл шаруашылығын дамыту, инновациялық технологияларды енгізу;
- 2) Әлеуметтік әділеттілік пен табыс теңдігін қамтамасыз ету;
- 3) Климаттық өзгерістерге бейімделу, экологиялық таза өндірісті қолдау;
- 4) Халықаралық ынтымақтастықты арттыру;
- 5) Азаматтардың саналы тұтынуын қалыптастыру.

Қорытынды

Аштық – жаһандық сипаттағы күрделі мәселе. Оны шешу үшін мемлекеттер, халықаралық ұйымдар және әрбір қоғам мүшесі күш біріктіруі қажет.

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, аштықты жою тек азық-түлікті көбейту арқылы емес, кедейшілікті азайту, әлеуметтік әділеттілік орнату, экологиялық тепе-теңдікті сақтау арқылы ғана жүзеге асады. Қазақстан үшін басты міндет – ауыл шаруашылығының әлеуетін толық пайдалану, халықтың әл-ауқатын арттыру және халықаралық тәжірибені енгізу.

Аштықты жою – тек адамзаттың моральдық парызы ғана емес, ол әлемдік қауіпсіздік пен тұрақты дамудың басты кепілі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. United Nations. Sustainable Development Goals. Goal 2: Zero Hunger. – <https://sdgs.un.org/goals>
2. FAO. The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. – Rome: FAO, 2023.
3. World Food Programme. Annual Report 2022. – WFP, 2022.
4. Қазақстан Республикасының Президенті. «Қазақстан – 2050 стратегиясы». – Астана, 2012.

5. ҚР Ауыл шаруашылығы министрлігі. «Агробизнес – 2020» бағдарламасы. – Астана, 2020.
6. Дүниежүзілік банк. Global Hunger Index 2023. – Washington DC, 2023.
7. Назарбаев Н.Ә. «Әлеуметтік жаңғырту: жалпыға ортақ еңбек қоғамына қарай 20 қадам». – Астана, 2012.

УСТРАНЕНИЕ ГОЛОДА — ГЛАВНАЯ ЦЕЛЬ МИРОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

*Андарбек Нұрлан,
Аманкелді Ақселеу,
Ерланқызы Алана*

Научный руководитель: Атаханова Гульзагира Махатовна, профессор

В данной статье рассматривается одна из самых актуальных проблем, стоящих перед мировым сообществом в XXI веке — ликвидация голода. Проанализированы основные причины глобального дефицита продовольствия, его последствия и пути решения. Особое внимание уделено Целям устойчивого развития ООН, деятельности международных организаций, а также государственной политике Казахстана в сфере обеспечения продовольственной безопасности. В исследовании применён сравнительный метод анализа с рассмотрением международного опыта. Доказано, что ликвидация голода — это не только социальная задача, но и залог экономической стабильности и национальной безопасности.

Ключевые слова: голод, продовольственная безопасность, ООН, устойчивое развитие, бедность, социальная политика, Казахстан.

ELIMINATING HUNGER — THE MAIN GOAL OF GLOBAL SECURITY

*Andarbek Nurlan,
Amankeldy Aqseleu,
Erlanqyzy Alana*

Scientific supervisor: G.M.Atkhanova, professor

This article examines one of the most pressing issues facing the global community in the 21st century — the elimination of hunger. It analyzes the main causes of global food shortages, their consequences, and possible solutions.

Particular attention is paid to the UN Sustainable Development Goals, the activities of international organizations, and Kazakhstan's state policy in the field of food security. The study uses a comparative analysis method with consideration of international experience. It is proven that the elimination of hunger is not only a social task but also a guarantee of economic stability and national security.

Keywords: hunger, food security, UN, sustainable development, poverty, social policy, Kazakhstan.

REFERENCES

1. United Nations. Sustainable Development Goals. Goal 2: Zero Hunger. – Available at: <https://sdgs.un.org/goals>
2. FAO. The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. – Rome: FAO, 2023.
3. World Food Programme. Annual Report 2022. – WFP, 2022.
4. President of the Republic of Kazakhstan. Kazakhstan – 2050 Strategy. – Astana, 2012.
5. Ministry of Agriculture of the Republic of Kazakhstan. Agrobusiness – 2020 Program. – Astana, 2020.
6. World Bank. Global Hunger Index 2023. – Washington DC, 2023.
7. Nazarbayev, N. A. Social Modernization: 20 Steps Toward a Society of Universal Labor. – Astana, 2012.